

FOTO-ZOÖGRAFIE

John H. Tashjian,

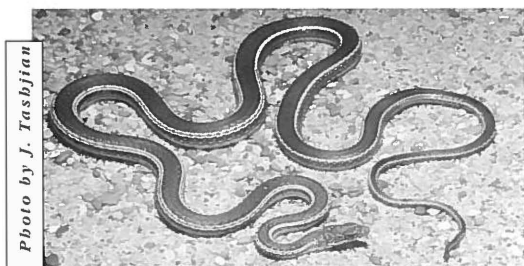
P.O. Box 522, San Marcos, CA 92079-0522 U.S.A.

Het woordenboek definieert zoögrafie als de beschrijving van dieren, hun uiterlijk en gedragingen. Door een dier met behulp van de camera te beschrijven, dus een foto te maken, kunnen we spreken van foto-zoögrafie; zo kunnen we ons een heleboel onnodige woorden besparen.

Afhankelijk van het doel van de foto, de beschikbare tijd en zijn karakter kan de fotograaf zich tevreden stellen met een snel genomen foto van een hagedis, slang, kikker e.d. in zijn terrarium, terwijl op de foto het frame van en de rommel om het terrarium heen zichtbaar zijn. Of hij kan pijnlijk nauwgezet de natuurlijke omgeving van het dier nabootsen en vanuit diverse perspectieven een serie foto's maken. Daarbij horen dan ook close-ups die in detail een beeld geven van de beschubbing, de kleuren, tekening en morfologische eigenaardigheden. De fotograaf dient ook altijd nauwkeurig de datum, tijd en plaats van fotograferen bij te houden, evenals gegevens over belichting, de datum waarop het dier is gevangen en wat de afmetingen zijn. Vermelding van deze gegevens vergroot de waarde van de foto. De meeste fotografen zullen overigens een gulden middenweg bewandelen.

Masticophis taeniatus taenitatus. Als een actief dier als deze gestreepte zweepslang uit Nevada even op deze manier stilligt, biedt dit de fotograaf een mooie kans om onmiddellijk plaatjes te schieten. Deze kans deed zich voor op de California Academy of Sciences.

Ervan uitgaand dat u weet hoe uw camera en overige apparatuur werkt, richten we onze aandacht geheel op het dier dat gefotografeerd moet worden.

Allereerst is het raadzaam om enige tijd en moeite te spenderen aan het verwerven van kennis over het dier. Is het een bodemdier dat onder afgevalen bladeren, zand, rotsen, omgevallen boomstammen of ander substraat leeft? Is het een boombewoner? Wordt het meestal gevonden op stammen, takken, twijgen of tussen het gebladerte? Is het een waterdier, of een moerasbewoner? Al deze informatie moet worden meegewogen bij het kiezen van achtergronden, voorgronden en poseerplaatsen. Met dit alles in het achterhoofd, en rekening houdend met de beperkingen die de omstandigheden opleggen, is het goed te weten dat een zo eenvoudig mogelijke achtergrond het beste is.

Wit zand is de beste achtergrond voor een bodembewoner. Als een gravende hagedis qua kleur te veel tegen deze achtergrond wegvalt, probeer hem dan op een platte steen te laten poseren. Een rotsbewoner hoort niet op zand en moet op een grote steen worden geplaatst. Zand plakt op amfibieën, moeras- en waterschilpadden of andere natte dieren en verpest zo de foto. Als het dier niet drooggemaakt kan worden, plaats het dan op een platte steen of bladeren. Deze kunnen zelf met een plantenspuit vochtig worden gemaakt, zodat een amfibie zich er comfortabeler op voelt. Grote bladeren, zoals bananenbladeren, philodendronbladeren of iets dergelijks, bieden een goede, solide achtergrond voor tropische dieren. Elk natuurlijk materiaal is geschikt, maar probeer wel de achtergrond op het natuurlijke habitat van het dier te laten lijken. Een natuurlijk substraat dat bijna geen patronen heeft en in kleur en vorm contrasteert met het te fotograferen dier helpen uitstekend bij het schieten van een mooie plaat. Bij het fotograferen van een boombewoner kan een massa bladeren prima dienen als een natuurlijke ach-

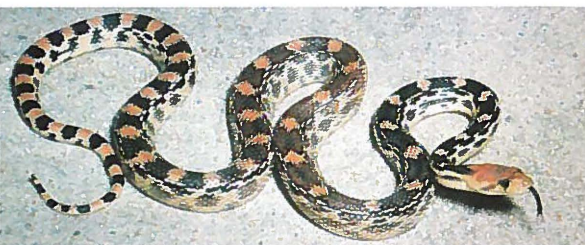
tergrond. Zorg ervoor, dat daarmee de gehele hoogte en breedte van de te fotograferen omgeving is bedekt en let erop dat er geen gaten vallen waardoor vreemde objecten op de achtergrond te zien zijn. Een horizontale, verticale of diagonale tak of houtblok kan op zo'n dertig centimeter voor de achtergrond worden geplaatst om dienst te doen als zitplaats voor het dier. Door de zitplaats van de achtergrond te scheiden, komt het dier op de foto beter uit. De achtergrond wordt donkerder door een lamp op het dier te laten schijnen; het gebladerde komt dan wat meer buiten bereik van de focus. De bladeren worden minder herkenbaar (en determineerbaar), zodat de fotograaf met slechts een beetje natuur-imitatie gemakkelijk wegstapt. Want om complete authenticiteit te bereiken, zouden de materialen voor de achtergrond in de natuurlijke woongebieden van de te fotograferen dieren moeten voorkomen. Dat is mogelijk bij het fotograferen van een dier dat in de eigen omgeving voorkomt, maar moeilijk bij exotische dieren. Bovendien, waarheidsgetrouwe foto's zijn niet altijd het doel. Sommige slangen hebben lak aan esthetiek en leven op vuilnisbelten waar ze hun favoriete maal - muizen en ratten - in overvloed aantreffen. Een vuilnishoop geeft niet altijd de mooiste foto's, dus creëren we een mooie,

Chondropython viridis. De stam met deze jonge groene boompython in de Houston Zoo werd een stukje verwijderd van de achtergrond met bladeren, zodat het dier gemakkelijker belicht kan worden met flitslampen.

Photo by J. Tasbjian

Photo by J. Tasbjian

Pituophis melanoleucus bimaris. Deze slang uit Baja Californië werd naar het huis van de fotograaf gebracht voor een fotosessie. Toen het op het zand werd neergelegd, vlijde het zich in keurige S-bochten. Een fotograaf mag zich gelukkig prijzen als zoiets gebeurt. Het is dan zaak snel een foto te nemen, voordat het dier zich bedenkt en anders gaat liggen.

kleine jungle. Maar wees voorzichtig en laat het object niet wegvallen tegen kleurrijke bloemen of andere elementen. Als je een foto wilt van een bloem, maak er dan een van een bloem... zonder slang.

Als je gebruik maakt van een speciale camera voor het maken van portretten met een hoogwaardige lens, kan een slang of hagedis uitgestrekt langs een meetlat worden gefotografeerd. Dit kan als wetenschappelijke illustratie dienst doen. Zo kunnen de dorsale, laterale of ventrale vormen, kleuren, tekening en beschubbing worden getoond. Maar met de gebruikelijke kleine Pentax wil de fotograaf meestal een goed beeld geven van het hele dier, met daarbij een indicatie van diens leefomgeving. Gewoon iets voor het fotoalbum of om aan vrienden te laten zien, zonder dat het een zoekplaatje is. Om dat te bereiken, moet je het dier zodanig kunnen plaatsen, dat de foto een goed beeld geeft van het totale dier en tevens wat details toont.

Hoe de compositie van een dergelijke foto moet zijn, is subjectief en hangt af van de pogingen van de fotograaf om zijn ideaal te benaderen, waarbij het meewerken of juist tegenstribbelen van het dier een rol speelt. Een gebruikelijke fout is het te klein afbeelden van het dier. Als vuistregel geldt, dat je zo dicht bij moet komen, dat het dier minstens de helft van de foto vult. Wie een slang in een mooie S wil laten poseren, of in regelmatige kronkels, kan bedrogen uitkomen. De slang trekt haar eigen plan en zal vaak

proberen weg te komen van de zorgvuldig geplaatste set. Hier geldt: geduld is een schone zaak. Wie het geduld kan opbrengen en de tijd heeft, kan net zo lang wachten tot het dier goed gaat liggen.

Maar het is ook mogelijk om slim spel te spelen. Geef bijvoorbeeld het dier een steen of houtblok om op te liggen, of probeer het zo lang onder een schuildoos te plaatsen tot het zich op zijn gemak voelt en rustig blijft. Met dit soort truuks is het mogelijk een dier rustig te krijgen. Bovendien lijkt het erop dat een reptiel dat geen behoefte aan zonnen heeft, zich vaak bedreigd voelt als het zich bekeken voelt. Soms lukt het om met een warmelamp een recalcitrant dier over te halen om even te rusten en zich te warmen, zodat je snel een paar plaatjes kunt schieten voordat het weer probeert weg te vluchten. Je moet proberen om het dier een zo natuurlijke mogelijke houding te laten aannemen. Dat kan misschien bereikt worden door hier en daar zachtjes te porren. Daarbij is het wel raadzaam om eerst al een of twee plaatjes te schieten - en misschien zelfs al enkele close-ups te maken - voordat je het dier door porren probeert te stimuleren er wat natuurlijker bij te gaan liggen. Dit met het oog op de hersenkronkels van reptielen, die niet altijd begrijpen wat mensen willen.

Een slang kan vanzelf in uitgebreide kronkels gaan liggen, en hoewel dit heel natuurlijk overkomt, hoeft dit nog niet te resulteren in een goede foto. Indien mogelijk, moet je een slang ertoe brengen om naar het midden van de foto te kijken. Vaak lukt dit niet. Dan is het zaak dat je de camera zodanig positioneert, dat er op de foto meer ruimte overblijft tussen de snuit van de slang en de rand van de foto dan tussen de andere fotorand en het dier.

Het is wenselijk, dat het gefotografeerde dier door geen enkel object wordt bedekt, ook niet door eigen lichaamsdelen. Dit met het oog op het identificeren. Dan is het nodig om de tekening over het hele lichaam te kunnen zien, zoals blokken, ringen etc. Wordt een deel van het lichaam bedekt, dan is

dit niet mogelijk.

Als een dier op de grond of tak poseert, probeer er dan voor te zorgen dat zijn kop niet meer dan 90 graden van de camera wegdraait, tenzij het de bedoeling is om een speciale tekening of vorm achterop de kop vast te leggen. De voorkant is in het algemeen fotogenieker dan de achterkant van de kop. De zijkant van een min of meer driehoekige kop biedt ideale richtlijnen voor het plaatsen van de camera. Deze moet iets voor een denkbeeldige loodrechte lijn naar de zijkant van de kop. Op deze manier krijg je een soort profielopname. Beweeg je de camera dichter naar de voorkant van de kop toe, dan krijg je een grotere hoek of een portretopname, zoals vaak bij mensen.

Volgens mij dient een bodembewoner een beetje van bovenaf gefotografeerd te worden, vanuit een hoek waar men het dier gewoonlijk ziet. Andere fotografen zijn hierover een andere mening toegedaan. Opnames moeten worden genomen vanuit verschillende hoeken om specifieke kenmerken en andere lichaamsdelen te tonen. Bij een portret dient het hoofd centraal te staan en is het oog, een schub of een scherpe tekening dicht bij het oog een ideaal punt om op te focussen. Lichaamskleuren en -tekening zijn belangrijke onderdelen van een foto, maar hoewel ze opvallend en mogelijk zelfs spectaculair zijn, verliest een foto veel van zijn charme als het

Sonora aemula. Een kleine bodembewonende slang uit Sonora, Mexico. Gefotografeerd op zand in de San Diego Zoo. In dit geval was het zand niet erg fijn of uniform van kleur, maar dit verhoogt wel het natuurlijke aanzien van het substraat.

Photo by J. Tashjian

Photo by J. Tasbjørn

Dispholidus typus. Een van de markante tekeningen dichtbij het oog van deze boomslang werd gebruikt als focuspunt. De foto is met flitslicht genomen, terwijl het dier achter het glas van een showterarium in de San Diego Zoo zat.

hoofd (en in het bijzonder het oog) niet scherp in beeld is gebracht.

Mooie foto's kunnen buiten bij natuurlijk zonlicht worden gemaakt door de camera voorzichtig naar de zon toe te richten en dicht naar het dier toe te kruipen. Ook kun je een telelens gebruiken. Binnen fotograferen met kunstlicht, bijvoorbeeld flitslicht, maakt het gemakkelijker om de juiste belichting toe te passen en ongewenste schaduw te vermijden. Dit kan door de lichtbron dichtbij de camera en aan de lenszijde waar het dier naartoe kijkt. Zo komt de voorkant van de kop helder over tegen de donkerdere achtergrond. Met spreid- en spotlampen kan studiobelichting worden nagebootst en de belichting worden getest, maar dit is vrij omslachtig. Bij het gebruik van sterke lampen bestaat gevaar voor oververhitting van tere dieren (alle foto's bij dit artikel, zijn gemaakt met behulp van een enkele met de hand gehanteerde elektronische flitser, en alle foto's, zijn binnenshuis genomen).

Goede foto's kunnen ook door schoon glas worden genomen. Glas heeft dezelfde reflecterende werking als een spiegel. Het weerkaatst het flitslicht en elke andere lamp of helder object. Probeer de camera iets naar boven en opzij te richten in plaats van loodrecht op het glas. Plaats de flitser onder een grotere hoek met de loodlijn en vergeet niet dat er mogelijk ook reflecterend glas aan de achterzijde van het ter-

rium zit. Dat weerkaatst namelijk net zo goed elk licht als de voorruit.

Ik heb hier enkele van de hoofdlijnen van het fotograferen van dieren beschreven. Maar in een poging om de ultieme foto te maken, mag de fotograaf nooit het welzijn van het dier uit het oog verliezen. Zo is het heel goed denkbaar dat hij zoveel moeite doet om dat ene plaatje te schieten, dat hij over het hoofd ziet dat hij te maken heeft met een angstig, gevoelig dier dat dusdanig in de stress kan raken, dat zijn gezondheid (en mogelijk zelfs zijn leven) gevaar loopt. Vertoont een dier tekenen van stress, plaats het dan terug in zijn terrarium en laat het daar weer helemaal tot rust komen. Bekijk dan of het niet mogelijk is om het dier in het terrarium te fotograferen, of gebruik een ander dier van dezelfde soort. Geduld, zachtmoedigheid en begrip leiden tot het beste resultaat.

Als u tot zover deze tekst heeft gelezen, zult u zich wel hebben gerealiseerd dat er nog heel wat factoren zijn waarmee bij het inrichten van de fotoset, het laten poseren van het dier en het hanteren van de apparatuur rekening moet worden gehouden. Wie ooit geprobeerd heeft om een dier te fotograferen, zal heel goed beseffen dat wat tijd en ruimte betreft elke keer weer andere regels kunnen gelden die vaak weer indruisen tegen het beoogde doel. De kundigheid om ontsnappen van het dier tegen te gaan en het voorzichtig terug te vangen indien het eventueel is ontsnapt, het geduld om het dier ervan te overtuigen dat je niets kwaads in de zin hebt en het ertoe bewegen stil te zitten totdat de foto is genomen, kunnen uiteindelijk een zwarte band in foto-zoögrafie en een postacademische titel als vlugge stoïcijn opleveren.

Dit artikel is eerder verschenen in

The Vivarium, Vol. 2, nummer 2, 1989.

Vertaling uit het Engels door Jan-Cor Jacobs